

1. jazyk, to, jak spolu postavy rozmlouvají,
2. specifičnost postav, jistá vyšínutost,
3. zvláštní konce, odchod z tohoto světa, smrt
4. instrumentálnost v nakládání se světem a s lidmi.
5. Aktuálnost tématu (možná univerzálnost), vědec, který se straní světa, ale čím víc jím opovrhne, tím více mu podléhá.

1. Canetti mistr modelového, synekdochického vyjádření; jeden obraz předznamenává větší celek díla. Mluvení jako projev emancipace se prolíná s hrozbou, že pokud bude tato schopnost naplněna, přijde mluvčí o jazyk --- ambivalence: mluvení a současně zamlčování, (na)učení jazyka poskytuje možnost seberealizace, současně vyvolává nutnost vyrovnat se s tlakem. Canettiho autobiografii lze číst jako snahu hrdiny zachránit svůj jazyk, ustát tlak okolí a jazyka. Role jazyka v životě autora: Španiolové, potomci iberských židů, po 1492 vyhnání ze Španělska. Rusa: jazykový chaos (bulharština, řečtina, řečtina, cikánština, angličtina, němčina. Za 6 týdnů s tebou chci mluvit německy. (opožděně a v bolestech vstřípená mateřština). Jazyk v textech: akustická maska. Moderní vyprávění, které vidí, že svět je natolik nepřehledný, že jej nelze zobrazit zvenčí, (auktoriální pozice) – odvrát od zjevného světa a příklon k tomu, jak se svět jeví vnímajícímu subjektu (1. krok) a jak se toto vidění přetváří v jazykovou artrikulaci světa. – svět zde existuje primárně jako svět vnímaný a utvářený jednotlivými postavami. Na postavách je zajímavá fyziognomie jejich vědomí: tak, jak tyto postavy uvažují, tak mluví, jak mluví, tak i uvažují. Sebepranýřování Akustická maska v dramatu (Hochzeit, Die Befristeten), v románu jsou akustické masky svázané svými obsesemi, uzavřené ve svém výlučně vlastním světě.
2. Kultivovanost, matka, K. Kraus. V kultivovaném slově se realizují pravé hodnoty. Přednosti i slabiny této výchovy. Pozitivní role Německa. Návrat do Vídně s potřebou utřídit chaos. Modelový hrdinové Petr Kien. Hlava bez světa Bezhlavý svět Svět v hlavě. Tereza, Fischerle, Pfaff. Podstata těchto postav: metonymičnost? metonymicko-synekdochické vyjádření?, hlavní rys vždy doprovázen zábranami. Kien stojí proti nim, ale je uvnitř vystaven identicky
3. Vytěsnění smrti, ta se posléze rozšiřuje na vše kolem. Důvody Kienova konce? A. Důsledek záměrného, dlouhodobého, celoživotního vytěsňování, vypuzování, přemáhání smrti, či celoživotní posedlosti smrtí B. kolísání mezi přísně instrumentálním vztahem ke světu a naopak splynutí s věcmi, rozpouštěním se v nich.

Ad A. Stylizace jako protivníka smrti. Masa a moc: (V otázce smrti mám jen samé protivníky, a co zvířata, jakým dědičným hříchem se provinila, proč i ona musí umírat. Jakmile uznám smrt a smírím se s ní, svět se zhroutí do nicoty); Pasivní přijímání smrti, které může přecházet do aktivní podpory smrti (nikdy na smrt nezapomínej, neustále si ji zpřítomňuj. Ale současně neustále ji odporuj, nikdy ji neuznej). Chvilce, kdy někoho přežíváme, je okamžikem moci, každou smrtí jsme čím dál horší. --- Canetti hledá formy přežití, které budou k lidem, které jsme přežili, šetrné. A pochopitelně poukazuje na stinné stránky přežívání druhých. (zabití, odsouzení na smrt, osvobození). Pro C. neexistuje odpuštění. Rozkaz má dvě části. Pohon a osten. Ostnu je třeba se zbavit, předat ho dál. Smrt v biografii: perspektiva, stylizace z pohledu starce, který chce být považován za celoživotního protivníka smrti. – 1. Formování jeho vztahu ke smrti je podáno jako linie, zákonitý sled zážitků, který přirozeně vyústil do jeho současného postoje. 2. Vytváří se dojem, že tento člověk byl už od malička, intuitivně, podprahově předurčen k tomu, aby se jej otázka smrti dotýkala více a jinak, než ostatních. 3. Zážitky, které souvisí se smrtí, jsou zdůrazněny, a pakliže rezonují s jeho současným pojetím, jsou spojeny s pozitivními konotacemi.

Vytváření variací, jak by bylo možné se smrti dostat na kobyliku Die Befristeten: utopický experiment společnosti, kde se nezabývá a lidé umírají v předem určený moment.

4.

Ad B Důsledek jeho zvláštního pojmání světa, kolísání mezi přísně instrumentálním vztahem ke světu a naopak splynutí s věcmi, rozpouštěním se v nich. Opozice smrt kontra život se větví do dvojího modu nakládání se

E. Canetti: 1905 (Rusa)- 1994 (Londýn), 1981 Nobelova cena.

Die Blendung 1935; *Zaslepení* 1936 (Z. Münzrová), 1984 (J. Stromšík), 1998 (J. Stromšík)
Die Hochzeit 1932 rukopis, 1964 v souborném vydání dramát;
Vdavky 1976 (J. Tomek)
Komödie der Eitelkeit 1950; *Komedie marnivosti* 1986 (J. Balvín)
Die Befristeten 1952 (Lidé s lhůtou)
Das Gewissen der Worte 1975; *Svědomy slov* 1988 (Z. Jančařík), 1992 (Z. Jančařík), nový překlad ve svazku *Hlasy Marrakéše: zápisky z cesty, Svědomí slov: eseje* 2005 (J. Stromšík)
Das Geheimherz der Uhr 1987; *Tajné srdce hodin* 1989 (J. Stromšík)
Masse und Macht 1960; *Masa a moc* 1994 (J. Stromšík) 2007 (J. Stromšík)
Druhý proces: Kafkovy dopisy Felici 2004 (Viola Fischerová)
Die gerettete Zunge 1977; *Zachráněný jazyk* 1995 (J. Stromšík)
Die Fackel im Ohr 1980; *Pochodeň v uchu* 1996 (J. Stromšík)
Das Augenspiel 1985; *Hra očí* 1998 (J. Stromšík)

světem, (vztahu mezi subjektem a objektem). Subjekt se upevňuje tím, že vše odlišné přehlíží resp. to násilně, instrumentálně převádí na sobě rovné a se sebou totožné. Anebo se subjekt doslova rozpouští ve světě, ruší hranice mezi sebou a světem, zaniká v tom, co je vůči němu odlišné. --- buď já bez světa, nebo svět beze mně. Buď slepota vůči tomu, co je ode mě odlišné, nebo rajske splynutí s-tím, co je odlišné.

Co z toho vyvozuje C. teoretik, kritik jazyka, literatury a instrumentálního vztahu ke světu (arogance pojmu, vždy se abstrahuje od toho, co pojem není schopen postihnout, pojmové uchopení světa je škodlivé, jemu nesedí systematické, taxonomické, kategorizující, definiující (říká tomu aristotelizace) chladně věcné, přezíravé (psychoanalýza, a. slyší stejně jen to, co chce slyšet, co věděl, ještě než pacient otevřel pus), završující, uzavírající, a přísně pojmové, tedy mocenské, ale obrazné, krouživé, konstelativní, otevřené, ochotné se nechat poučit, narativní, proměnlivé, tedy ne-mocenské. stejně tak se vzpírá souzení, kádrování, narativnímu pranýřování.

Jak se varianty této struktury promítají do textu? Do všech postav a do vztahů mezi nimi: Kien: pohrdání romány, neuznává odlišnost, tajemství, neznámé si účelově převádí na známé. Nemá tělo, jen knihy, ty mu pomáhají během manželství asimilovat manželku. Contra Tereziny vize manželských povinností. Kienovo pojetí pravdy jako uzavření před světem, obliba minulosti a budoucnosti, odpor k přítomnosti. Pfaff, 3 role, manžel, Otec, policajt. Fischerle: génius, který nikdy neporazil svého protivníka, pouze své obrazy protivníků.

Druhý modus: já se rozplyne v neidentifikovatelné mase odlišného. Důvody, co člověka nutí se rozplynout v mase, vzdát se sebe sama. strach z doteku něčeho cizího, lze jej překonat, splyneme-li s druhými v mase. V položeném stavu si P. Kien povolá na pomoc bratra Georga, netradičního, moderního psychiatra (mluvčí autorského postoje?). Georg se v pacientech rozplývá, ani neléčí, jako spíše obdivuje různorodost "zdravých i nemocných lidí. Princip masy jako energie, z níž vystupují jednotliviny, brání se mase (egoismem, vědou), a pak se zas do masy vrací, tento návrat je přirozený jev, poddat se mase znamená uzdravit se, ubránit se jí, znamená zešlehet. Petr opouští svůj dosavadní svět a s rajske blažeností se poddává energii masy v sobě, která ho vzdaluje individuálnímu tělu a přibližuje jej nerozlišené mase. Spokojený smích šílence, který se chce ubránit šílenství.

5.

Aktuálnost tématu (možná univerzálnost), vědec, který se straní světa, ale čím víc jím opovrhne, tím více mu podléhá. Vědci jsou zodpovědní za to, co vyzkoumají; nesmí být slepí vůči důsledkům, které mají jejich vynálezy pro lidstvo. K. Čapek, v něm. lit. expresionismus G. Kaiser *Plyn*, V 50-60. letech tato konstelace ve znamení studené války: F. Dürrenmatt *Fyzikové*. Toto všechno je v náznaku u Canettiho přítomno, navíc bytostně německý román s německou optikou; Peter a Georg jsou dva póly téhož uvažování. Bytostně apolitický přístup Petřův, pěstování uzavřené vědy v uzavřeném světě. Georg tímto pojetím světa a kultury pohrdá, obdivuje se primárně nerozumnému, přirozenému, původnímu, divokému, živočišnému, silnému, zdravě barbarskému